

EUROOPA KOHTU OTSUS

17. veebruar 1993*

EMÜ asutamislepingu artiklite 85 ja 86 tõlgendamine – Ettevõtja mõiste – Organisatsioon, kes vastutab erilise sotsiaalkindlustuskeemi haldamise eest – Siseriiklik seadusandlus, mis annab sellisele organisatsioonile turgu valitseva seisundi

Liidetud kohtuasjades C-159/91 ja C-160/91,

mille esemeks on Euroopa Kohtule Tribunal des Affaires de Sécurité Sociale de l'Hérault (Prantsusmaa) EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleliolevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Christian Poucet

versus

Assurances générales de France (AGF) ja Caisse mutuelle régionale du Languedoc-Roussillon (Camulrac)

ning

Daniel Pistre

versus

Caisse autonome nationale de compensation de l'assurance vieillesse des artisans (Cancava),

eelotsust EMÜ asutamislepingu artiklite 85 ja 86 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president O. Due, kodade esimehed G.C. Rodríguez Iglesias, M. Zuleeg ja J.L. Murray, kohtunikud G. F. Mancini, F. A. Schockweiler, J. C. Moitinho de Almeida, F. Grévisse ja D. A. O. Edward,

kohtujurist: G. Tesauro,

kohtusekretär: vanemametnik D. Louterman-Hubeau,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- põhikohtuasja hagejad Christian Poucet ja Daniel Pistre, esindaja: advokaat Richard Marcou, Montpellier,
- põhikohtuasja kostjad Camulrac, AGF ja Cancava, esindajad: advokaadid Alain Coste ja Charles-Henri Coste, Montpellier, ning advokaat Florence Lyon-Caen, Pariisi Cour d'Appel,
- Prantsuse valitsus, esindajad: välisministeeriumi õigusosakonna juhataja Jean-Pierre Puissochet ja välisministeeriumi haldusasjade vanemametnik Claud Chavance,
- Saksa valitsus, esindaja: liidu majandusministeeriumi kõrgem ametnik Ernst Röder,
- Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: õigustalituse amentnik Enrico Traversa, keda abistas advokaat Hervé Lehman, Pariis,

võttes arvesse kohtuistungil ettekannet,

olles kuulanud 10. juuni 1992. aasta kohtuistungil ära põhikohtuasja hagejate, põhikohtuasja kostjate ja Prantsuse valitsuse, esindajad: välisministeeriumi õigusosakonna talituse juhataja Philippe Pouzoulet ja Claude Chavance, ning komisjoni suulised märkused,

olles kuulanud 29. septembri 1992. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1. Tribunal des Affaires de Sécurité Sociale de l'Hérault (sotsiaalkindlustuskohus, Hérault) esitas oma 14. jaanuari ja 11. veebruari 1991. aasta otsustega, mis saabusid Euroopa Kohtu kantseleisse 18. juunil 1991, Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel kaks eelotsuseküsimust asutamislepingu artiklite 85 ja 86 tõlgendamise kohta.

2. Kõnealused küsimused esitati kahes kohtuvaidluses, millest esimeses on hagejaks Christian Poucet ning kostjateks Caisse Mutuelle Régionale du Languedoc-Roussillon (edaspidi „Camulrac”), kes haldab mittepõllumajanduslikel kutsealadel tegutsevate füüsilisest isikutest ettevõtjate ravi- ja raseduskindlustusskeemi, ja tema esindajana tegutsev ettevõtte Assurance Générales de France, ning teises on hagejaks Daniel Pistre ja kostjaks Caisse Autonome Nationale de Compensation de l'Assurance Vieillesse des Artisans de Clermont-Ferrand (edaspidi „Cancava”).

3. Kõnealustes menetlustes taotlevad Poucet ja Pistre korralduste, millega kohustatakse neid tegema sotsiaalkindlustusmakseid eelnimetatud fondidele, tühistamist. Vaidlustamata kohustuslikku sotsiaalkindlustusskeemi kuulumise põhimõtet, leiavad nad, et sellistel eesmärkidel peaks neil olema võimalik pöörduda mis tahes ühenduse territooriumil

asutatud erakindlustusseltsi poole ja et nad ei pea alluma eespool nimetatud organisatsioonide ühepoolset kehtestatud tingimustele, kellel on asutamislepinguga sätestatud konkurentsivabaduse põhimõttega vastuolus olev turgu valitsev seisund.

4. Kuna Tribunal des Affaires de Sécurité Sociale de l'Hérault leidis, et kohtuasjadega kaasnes ühenduse õiguse tõlgendamine, peatas ta menetluse ja esitas Euroopa Kohtule kaks eelotsuseküsimust, mille sõnastus on kummaski kohtuasjas sama ja milles uuriti,

“kas organisatsiooni, kes vastutab erilise sotsiaalkindlustusskeemi haldamise eest, tuleb käsitleda asutamislepingu artiklites 85 ja 86 nimetatud ettevõtjana;

kas liikmesriigi siseriikliku seadusandluse kohaselt erilise sotsiaalkindlustusskeemi haldamise eest vastutavale organisatsioonile antud turgu valitsev seisund on ühisturuga kokkusobiv.”

5. Põhikohtuasja faktilisi asjaolusid, menetluse käiku ja Euroopa Kohtule esitatud kirjalikke märkusi käsitlev täpsem teave ilmneb kohtuistungis ettekandest ning neid mainitakse või käsitletakse edaspidi üksnes niivõrd, kui see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste esitamiseks.

Esimene küsimus

6. Nagu Euroopa Kohus on sedastanud kohtuasjas 238/82: Duphar v. Madalmaad (EKL 1984, lk 523, punkt 16) ei kahjusta ühenduse õigus liikmesriikide pädevust korraldada oma sotsiaalkindlustussüsteemi.

7. Põhikohtuasjas nimetatud sotsiaalkindlustussüsteemi järgi on mittepõllumajanduslikel kutsealadel tegutsevatele füüsilisest isikust ettevõtjatel kohustuslik sotsiaalne kaitse, kaasa arvatud kaitse, mida pakutakse iseseisvate kohustuslike skeemidega, eelkõige ravi- ja raseduskindlustusskeemiga, mida kohaldatakse kõikide mittepõllumajanduslikel kutsealadel tegutsevate füüsilisest isikust ettevõtjate suhtes, ning vanaduskindlustusskeemiga asjaomaste käsitöenduslike kutsealade jaoks.

8. Need skeemid teenivad sotsiaalset eesmärki ja väljendavad solidaarsuspõhimõtet.

9. Need on mõeldud kõikidele isikutele, kelle suhtes neid kohaldatakse, kindlustuskaitse pakkumiseks haiguse, vanaduse, surma ja invaliidisuse vastu, olenemata nende varanduslikust seisust ja nende tervislikust seisundist skeemiga liitumise ajal.

10. Ravi- ja raseduskindlustusskeemis väljendub solidaarsuspõhimõte selles, et kõnealust skeemi rahastatakse osamaksetega, mis on proportsionaalsed makseid tegevate isikute kutsetegevuse tulude ja vanaduspensionitega; üksnes invaliidisuspensionis saajad ja vanaduspensionis saavad kindlustatud isikud, kelle tulud on väga tagasihoidlikud, vabastatakse maksete tegemisest, samas hüvitised on kõikidel hüvitise saajatel samad. Lisaks säilib isikul, kes ei kuulu enam kõnealusesse skeemi, õigus saada ilma maksuta hüvitist ühe aasta jooksul. Solidaarsus toob endaga kaasa tulude ümberjaotamise paremal järjel olevate isikute ja nende vahel, kes nende varanduslikku seisu ja tervislikku seisundit arvestades jääksid ilma vajalikust sotsiaalkindlustuskattest.

11. Vanaduskindlustusskeemis on solidaarsus väljendatud selles, et aktiivsete töötajate tehtud maksetega rahastatakse pensionil olevate töötajate pensionide maksmist. See kajastub ka pensioniõiguste andmises kui makseid ei ole tehtud ja selliste pensioniõiguste andmisena, mis ei ole proportsionaalsed tehtud maksetega.

12. Viimasena, solidaarsus ilmneb ka erinevate sotsiaalkindlustusskeemide vahel selles, et skeemid, millel on ülejääk, aitavad kaasa struktuurilistes finantsraskustes olevate skeemide rahastamisele.

13. Järelikult põhinevad kirjeldatud sotsiaalkindlustusskeemid kohustuslikel osamaksetel, mis on hädavajalikud solidaarsuspõhimõtte kohaldamise ja nende skeemide finantstasakaalu seisukohast.

14. Dokumentidest ilmneb, et põhikohtuasjas nimetatud skeemide haldamine on seadusega antud ülesandeks sotsiaalkindlustusfondidele, kelle tegevuse üle teostab järelevalvet riik, eelkõige sotsiaalministri, eelarveministri ning avalik-õiguslike asutuste nagu rahanduse peainspektsiooni ja sotsiaalkindlustuse peainspektsiooni kaudu.

15. Oma kohustuste täitmisel rakendavad fondid seadust ning seetõttu ei saa nad kuidagi mõjutada maksete määra, varade kasutamist ega hüvitiste taseme kindlaksmääramist. Ravi- ja raseduskindlustusskeemi haldamise võivad piirkondlikud ravikindlustusfondid usaldada maksete kogumise ja hüvitiste väljamaksmise osas teatud organisatsioonidele, nagu näiteks organisatsioonid, millele kohaldatakse Prantsusmaal Code de la Mutualité (vastastikuseid ühinguid reguleeriv seadus) või Code des Assurances (kindlustusseadus). Sellest hoolimata ei ilmne, et nendele organisatsioonidele, kes selle ülesande teostamisel tegutsevad ainult ravikindlustusfondide esindajatena, on viidatud nimetatud siseriikliku kohtu otsustes.

16. Selle hindamisel, kas asutamislepingu artiklites 85 ja 86 toodud ettevõtja mõiste hõlmab siseriikliku kohtu nimetatud sotsiaalkindlustusskeemi haldamise eest vastutavaid organisatsioone, tuleb võtta arvesse eespool toodud kaalutlusi.

17. Euroopa Kohus on oma varasemas praktikas asunud seisukohale (eelkõige kohtuasi C-41/90: Höfner v. Elser, EKL 1991, lk I-1979, punkt 21), et konkurentsioiguse kontekstis hõlmab ettevõtja mõiste mis tahes majandustegevusega tegelevat üksust, olenemata tema õiguslikust seisundist ja rahastamisviisist.

18. Ravikindlustusfondid ja riikliku sotsiaalkindlustusskeemi haldamisega tegelevad organisatsioonid täidavad üksnes sotsiaalset funktsiooni. Kõnealune tegevus põhineb riikliku solidaarsuse põhimõttel ja on täielikult mittetulunduslik. Makstavad hüvitised on kohustuslikud ja ei ole seotud osamaksete suurusega.

19. Sellest tulenevalt ei ole kõnealune tegevus majandustegevus ning seetõttu organisatsioonid, kellele see on ülesandeks antud, ei ole ettevõtjad asutamislepingu artiklite 85 ja 96 tähenduses.

20. Siseriiklikule kohtule tuleb seetõttu vastata, et asutamislepingu artiklites 85 ja 86 toodud ettevõtja mõiste ei hõlma siseriikliku kohtu poolt nimetatud sotsiaalkindlustusskeemi haldamise eest vastutavaid organisatsioone.

Teine küsimus

21. Võttes arvesse esimesele küsimusele antud vastust, ei ole vaja vastata teisele küsimusele.

Kohtukulud

22. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Prantsusmaa ja Saksamaa valitsuse ning Euroopa Ühenduste Komisjoni kulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates Tribunal des Affaires de Sécurité Sociale de l'Hérault 14. jaanuari ja 11. veebruari 1991. aasta otsustega esitatud küsimustele, otsustab:

Asutamislepingu artiklites 85 ja 86 toodud ettevõtja mõiste ei hõlma siseriikliku kohtu nimetatud sotsiaalkindlustusskeemi haldamise eest vastutavaid organisatsioone.

Due Rodríguez Iglesias Zuleeg Murray

Mancini Schockweiler Moitinho de Almeida Grévisse Edward

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 17. veebruaril 1993. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

J.-G. Giraud

O. Due